

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

MV ./. riksåklagaren ang. smuggling m.m.

(Svea hovrätts dom den 1 juli 2015 i mål nr B 2550-15)

Högsta domstolen har förelagt riksåklagaren att yttra sig, särskilt i de av den offentliga försvararen angivna frågorna.

Jag vill anföra följande.

Min inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom och anser att det inte finns skäl att meddela prövningstillstånd i målet.

Bakgrund

Åtalet

MV åtalades för smuggling alternativt olovlig införsel för att, uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, ha underlåtit att anmäla 3 920 gram koraller till tullbehandling i samband med införsel till landet, trots ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för införseln.

Tillämpliga lagrum angavs vara 3 § första stycket alternativt 7 § första stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling samt art. 4.2 Rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem.

Tingsrättens dom

MV förnekade brott. Han vidgick att han inte anmält korallerna, men bestred ansvar för brott eftersom de aktuella korallerna inte omfattas av föreskrivna förbud eller villkor och i vart fall då han inte haft uppsåt till brottet eller visat grov oaktsamhet. MV uppgav att han trodde att korallerna var fossiler.

Som skriftlig bevisning åberopade åklagaren ett utlåtande från KL vid Göteborgs Naturhistoriska Museum samt promemoria från Tullverket. Vidare hölls på åklagarens begäran syn på fotografier föreställande i målet aktuella koraller.

Tingsrätten ogillade åtalet. Enligt tingsrätten var det avgörande i målet dels om aktuella stenkoraller var fossiler, dels – för det fall de inte var fossiler – om korallerna utgjorde personliga tillhörigheter eller hushållsföremål.

Tingsrätten anförde härvid följande.

Begreppet fossil definieras inte i förordningen eller i CITES. Utifrån hur MV har beskrivit korallerna samt av vad som har framgått av KLs utlåtande förefaller aktuella stenoraller ha varit döda sedan länge. Det kan dock inte anses utrett om stenorallerna var fossiler eller inte. Med hänsyn till att det råder viss tveksamhet avseende denna fråga, utgår tingsrätten från att stenorallerna var fossiler eftersom det är mest förmånligt för MV. Därmed omfattas de koraller som MV förde in i landet inte av förordningens förbud och införseln är således inte straffbar enligt lagen om straff för smuggling. Åtalet ska därmed ogillas redan på denna grund.

Därtill noterar tingsrätten att det inte har framkommit annat än att stenorallerna utgjorde MVs personliga tillhörigheter när han förde in dem i landet, i syfte att eventuellt senare bli hushållsföremål. Om stenorallerna således inte hade varit fossiler, hade de ändå varit undantagna förbudet mot införsel i Sverige enligt undantagsbestämmelsen i art. 7.3 förordningen.

Hovrättens dom

Åklagaren överklagade tingsrättens dom och yrkade att hovrätten skulle döma MV för smuggling alternativt olovlig införsel.

Hovrätten ändrade tingsrättens dom på så sätt att hovrätten dömde MV för olovlig införsel och bestämde påföljden till 50 dagsböter. Två ledamöter var skiljaktiga och ville ogilla åtalet.

När det gäller frågan om föremålen var stenoraller eller fossila koraller anförde hovrätten följande.

Enligt förordningens bilaga B omfattas inte fossiler av stenoraller av förbudet mot införsel. Det faktum att stenorallerna enligt ovannämnda utlåtande är döda sedan länge ger enligt hovrättens mening inga indikationer på att det skulle vara fråga om fossiler. Om de aktuella föremålen hade varit fossiler hade detta framgått av utlåtandet vars syfte är att artbestämma föremålen enligt förordningen. Det är alltså fråga om stenoraller och inte fossiler av korall.

Beträffande frågan om undantaget i förordningen avseende personliga tillhörigheter och hushållsföremål anförde hovrätten följande.

Enligt art. 7.3 förordningen görs undantag avseende personliga tillhörigheter och hushållsföremål. För att undantaget ska bli tillämpligt krävs dock att föremålen ska ha införts till gemenskapen i enlighet med bestämmelser som ska fastställas av kommissionen. Kommissionen har genom förordning nr 865/2006 av den 4 maj 2006 om närmare föreskrifter för tillämpningen av rådets förordning nr 338/97 om skyddet av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem (nedan Kommissionens förordning) fastställt sådana bestämmelser. I artikel 57.3 Kommissionens förordning stadgas att det inte krävs importtillstånd första gången en person för in personliga tillhörigheter

eller hushållsföremål i gemenskapen om ett exportdokument eller återexportdokument och en kopia av detta kan visas upp. MV har inte visat upp någon sådan dokumentation. Hans införsel av korallerna faller därmed inte under undantaget i art. 7.3 förordningen.

När det gäller de subjektiva rekvisiten fann hovrätten att det inte fanns några indikationer på att MV handlat med uppsåt. Enligt hovrätten hade MV i stället förfarit grovt oaktsamt. Hovrätten anförde härvid bl.a. följande.

Av MVs egna uppgifter framgår att han varit medveten om att koraller är utrotningshotade. Han har även fört in en stor mängd koraller, nästan fyra kg. Den stora mängden har enligt hovrättens mening medfört en utökad skyldighet för MV att ta reda på vilka regler som gäller för införsel av de aktuella föremålen till Sverige. Med hänsyn till uttalandet i förarbetena, till MVs vetskap om att koraller är utrotningshotade, och med hänsyn till den mängd koraller han infört i landet, finner hovrätten att MV har förfarit grovt oaktsamt genom att inte skaffa sig kännedom om det införselbud som gäller för stenoraller. Han ska därför dömas för olovlig införsel.

De skiljaktiga ledamöterna ansåg att MVs handlande inte kunde beaktas som grovt oaktsamt eftersom han inte haft anledning att överväga om det var tillåtet att föra in korallerna i Sverige, då han under en semesterresa samlat döda stenoraller på stränder i syfte att ta med dem hem som turistsouvenirer.

Överklagandet

MV har överklagat hovrättens dom och yrkat att Högsta domstolen ska ogilla åtalet.

MV har till grund för sitt överklagande anført bl.a. följande. De aktuella arterna Stjärnkorall (*Sidastrea siderea*) och Hjärnkorall (*Diploria strigosa*) är enligt yttrandet i målet ingalunda utrotningshotade utan har en stabil population enligt den Internationella naturvårdsunionen (IUCN). Följaktligen har de inte tagits upp i unionens rödlista. Hade MV ansett sig ha haft anledning att konsultera listan hade han fått ett klartecken. Med ett sådant innehåll i en etablerad rödlista kan införsel av just de aktuella arterna knappast läggas någon grov oaktsamhet till last. Även lagstiftningens syfte måste få betydelse vid aktsamhetsbedömningen. MV ägnar sig inte åt någon handel med koraller. Han skulle ha dem som hushållsföremål och lägga i exempelvis krukor. Han kände visserligen till att koraller kan vara utrotningshotade pga. temperaturförhöjningen i haven, men det förhållandet att han plockade sedan länge döda och slitna koraller från stranden som lokalbefolkningen såg som skräp kan inte på något som helst sätt påverka eventuell utrotning. Hans agerande kan inte betraktas som grovt oaktsamt, särskilt med beaktande av lagstiftningens syfte, som är att skydda utrotningshotade arter av djur och växter genom att kontrollera den internationella handeln med exemplar av

dessa arter. Att, som hovrätten gjort, låta undersökningsplikten och därmed straffbarheten vara beroende av antalet kilo införd vara är en tveksam ordning.

Även om MVs gärning bedöms vara begången av grov oaktsamhet är den med hänsyn till omständigheterna i allt fall att anse som ringa.

MV har som skäl för prövningstillstånd anfört att underrätterna varit oeniga om kravet på bevisning för rekvisitet grov oaktsamhet.

Grunderna för min inställning

Inför avgivande av denna svarsskrivelse har jag inhämtat yttrande från Åklagarmyndighetens Utvecklingscentrum Malmö, som inom Åklagarmyndigheten har ett särskilt ansvar för metodutveckling när det gäller bl.a. bekämpande av miljöbrottslighet. Till sitt yttrande har UC Malmö fogat ett yttrande från Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål (REMA), som handlägger samtliga brott mot miljöbalken och annan miljöbrottslighet.

Något om stenkoraller¹

Klassen koralldjur (Anthozoa) tillhör stammen nässeldjur och omfattar cirka 6 500 arter i världens alla hav. Koralldjuren delas in i olika underklasser och ordningar. Till underklassen sexstråliga koralldjur (Zoantharia) hör ordningen stenkoraller (Scleractinia). Koralldjur med skelett, vilket bl.a. stenkorallerna har, kallas ofta koraller.

Stenkoraller har sin största art- och individrikedom i tropikernas grunda havsområden; speciellt talrika är de på korallreven i Stilla havet och Indiska oceanen. Det utmärkande för stenkorallerna är att den levande vävnaden på dem tunt täcker ett välutvecklat yttre skelett av kalk. Korallrev är huvudsakligen uppbyggt av skelett av framför allt stenkoraller.

Det finns cirka 2 500 stenkorallarter, exempelvis i målet aktuella stjärnkoraller (*Siderastrea siderea*) och hjärnkoraller (*Diploria strigosa*).

Hot mot korallreven är bl.a. klimatförändringen med den globala uppvärmningen (växthuseffekten) som leder till s.k. korallblekning; ökad koldioxidhalt i vattnet; fiske med dynamit; utvinning av kalk från reven; insamling av vackra koraller för försäljning; massturism och ökad erosion på land.

Fossil²

---

¹ Källa: Nationalencyklopedin på nätet, april 2016, Åke Franzén

² Källor: Nationalencyklopedin på nätet, april 2016, Anita Löfgren och Naturhistoriska Riksmuseets hemsida, www.nrm.se

Fossil är rester eller spår av ett dött djur eller en död växt som bevarats eller lämnat avtryck i olika typer av sediment (t.ex. jord, sand eller material som lossnat från berggrunden, som transporterats med vatten, luft eller is och sedan hamnat i lager på jordytan). Sedimenten kan förbli mer eller mindre lösa, men förstenas ofta och omvandlas till bl.a. lerstenar, lerskiffrar, sandstenar eller kalkstenar. Fossil kan bevaras på en rad olika sätt beroende på omständigheterna, till exempel som försteningar eller avtryck. De flesta djur och växter som dör äts upp av andra djur eller bryts ned av mikroorganismer, men i mycket sällsynta fall kan de bevaras och bli fossil när de täcks av sediment. Det är oftast de hårda delarna av ett djur, t.ex. tand-, skal- och skelettdelar, som blir fossil. Om sådana delar bäddas in i sediment eller något annat medium kan de bevaras och mineral kan då impregnera eller helt ersätta hårdvävnaderna hos fossilet. I strikt mening är det bara sistnämnda fossil som är en förstening. Nedbrytningsprocessen, fossilbildningen, sker glidande över mycket lång tid och det rör sig om en gradvis övergång från ben till försteningar. De yngsta fossilerna är runt 10 000 år gamla.

CITES-konventionen³

Konventionen om internationell handel med hotade arter av vilda djur och växter (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora; oftast kallad CITES-konventionen, ibland benämnd Washingtonkonventionen) är en global miljökonvention som syftar till att reglera internationell handel med hotade vilda arter av djur och växter. Konventionen togs ursprungligen fram under IUCN (International Union for Conservation of Nature; Internationella naturvårdsunionen), men flyttades senare till UNEP, FN:s globala miljöprogram. I dagsläget har 182 länder undertecknat konventionen, däribland Sverige, vilket gör den till en av de största och äldsta internationella miljökonventionerna. Sverige ratificerade konventionen 1974. Konventionen trädde i kraft 1975. Konventionen omfattar reglering av handel för cirka 5 600 djurarter och cirka 30 000 växtarter samt produkter av desamma såsom virke av träslag, skinn, ben m.m.

Till konventionen hör tre bilagor med listade arter. Bilaga I avser utrotningshotade arter som är eller kan bli påverkade av handel. Generellt handelsförbud gäller och undantag kan endast ges under exceptionella förhållanden. Bilaga II avser arter som inte nödvändigtvis är utrotningshotade men riskerar att bli det om inte strikt reglering av handeln införs. Bilaga III avser arter som regleras av handel i minst ett land och där landet/länderna ber andra om hjälp att reglera handeln.

I bilaga II upptas stenoraller (*Scleractinia*) samt anges att fossiler inte omfattas av konventionens bestämmelser.

---

³ Källor: Jordbruksverkets hemsida, www.jordbruksverket.se och Naturvårdsverkets hemsida, www.naturvardsverket.se.

EU-förordningarna (de s.k. CITES-förordningarna)

Europeiska unionen har implementerat CITES-konventionen genom Rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem (EGT L 61, 3.3. 1997, s. 1) samt Kommissionens förordning (EG) nr 865/2006 av den 4 maj 2006 om närmare föreskrifter för tillämpningen av rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem (EUT L 166, 19.6 2006, s. 1). Dessa båda förordningarna kallas ofta CITES-förordningarna.

För att kompensera för öppenheten inom EU är EU:s reglering på vissa områden strängare än CITES-konventionen.

I art. 1 i Rådets förordning 338/97 anges att syftet med förordningen är att skydda arter av vilda djur och växter och säkerställa deras bevarande genom kontroll av handeln med dem, i enlighet med de bestämmelser som fastställs i förordningen. Vidare anges att förordningen ska tillämpas under iakttagande av de mål, principer och bestämmelser som återfinns i CITES-konventionen.

I förordning 338/97 finns en artlista som listar de hotade arterna i fyra bilagor, A-D. Bilaga A listar de mest hotade arterna. Bilaga B listar främst arter från CITES-konventionens bilaga II, men även arter från bilaga III i konventionen, vilka EU anser kräver en högre skyddsstatus. Bilaga C listar arter som är utrotningshotade i ett visst land och bilaga D arter som importeras till EU i så stor omfattning att kontroll krävs.

Stenkoraller (Scleractinia) upptas i bilaga B. I en not (10) anges att fossiler, korallsand (finkrossade fragment av döda koraller som är högst 2 mm i diameter) och korallfragment (lösa fragment av sönderbrutna döda grenkoraller och annat material med en diameter mellan 2 och 30 mm) inte omfattas av förordningens bestämmelser.

Enligt art. 4.2 i förordning 338/97 får införsel till gemenskapen av exemplar av arter som upptagits i bilaga B ske under förutsättning att de nödvändiga kontrollerna har genomförts och att ett av en administrativ myndighet i bestämmelsemedlemsstaten utfärdat importtillstånd dessförinnan uppvisats vid det tullkontor vid gränsen där införseln ska göras.

Med exemplar avses, enligt art. 2 t), bl.a. varje levande eller dött djur eller levande eller död växt av de arter som upptagits i bilagorna A-D, eller varje del eller derivat därav.

I art. 7.3 i förordning 338/97 görs undantag från bestämmelserna i art. 4 avseende personliga tillhörigheter och hushållsföremål. Med personliga

tillhörigheter avses enligt art. 2 j) döda exemplar, delar av eller derivat av exemplar som tillhör en privatperson och utgör en del eller kommer att utgöra en del av vederbörandes normala egendom och tillhörigheter. För att undantaget ska kunna tillämpas erfordras dock, enligt art. 7.3, att föremålen ska ha införts till gemenskapen i enlighet med bestämmelser som ska fastställas av kommissionen. I art. 57.3 i Kommissionens förordning 865/2006 stadgas att det inte krävs att ett importtillstånd visas för tullen första gången en person för in personliga tillhörigheter eller hushållsföremål i gemenskapen om originalet av ett exportdokument eller återexportdokument och en kopia av detta kan visas upp.

Den globala rödlistan⁴

Den globala rödlistan upprättas av IUCN (International Union for Conservation of Nature, Internationella naturvårdsunionen), som också svarar för systemet med indelning i rödlistekategorier. År 2014 var cirka 76 000 arter utvärderade, varav cirka 22 400 klassificerades som hotade. Syftet med rödlistningen är att kartlägga och bedöma arters tillstånd och status, den risk de löper att försvagas och dö ut samt vilka åtgärder som krävs för att förbättra deras situation. I rödlistorna grupperas arterna i kategorier som betecknar grad av risk för utdöende. Rödlistekategorierna säger dock inget om bevarandevärde eller åtgärdsprioritet.

Såväl stjärnkorall som hjärnkorall utvärderades 2008 och bedömdes därvid som livskraftiga (LC, least concern). Med tanke på de hot som existerar mot korallreven, såsom klimatförändringar och försurning av haven, betonas dock av IUCN att det är viktigt att en omprövning av dessa arter görs inom tio år eller tidigare.

Förhållandet mellan CITES-förordningarna och den globala rödlistan

Den globala rödlistan är inte kopplad till förbuden mot införsel m.m. i de EU-rättsliga CITES-förordningarna och har således inte någon betydelse för det straffbara området.

Åklagarmyndighetens utvecklingscentrum Malmö har, enligt i målet inhämtat yttrande, erhållit följande upplysningar från företrädare för Naturvårdsverket när det gäller frågan om förhållandet mellan CITES-reglerna och den globala rödlistan.

Jordbruksverket överlämnar regelmässigt ansökningar om importtillstånd av koraller till Naturvårdsverket. Naturvårdsverket prövar om det finns ett hot mot den biologiska mångfalden och artens överlevnad. Vid den prövningen ger IUCN:s rödlistning vägledning. En bedömning sker därutöver av utvecklingstendenserna när det gäller den specifika arten. När det gäller Cites-

---

⁴ Källor: Nationalencyklopedin på nätet, april 2016, Ulf Gärdenfors, Per Elvingson och Ingemar Ahlén samt IUCN:s hemsida www.iucn.org.

reglerna är hållbar utveckling för en art kopplad till att det ska finnas en spårbarhet därav krävet på tillstånd. Enligt Cites-reglerna är arten stenkorall skyddad medan rödlistningen avser en specifik underart. Sammanfattningsvis talar beteckningen LC för att Naturvårdsverket ser positivt på en ansökan om importtillstånd. Det gäller under förutsättning att det inte av andra skäl krävs restriktioner.

Smugglingslagen

Enligt 3 § lagen (2000:1225) om straff för smuggling döms den för smuggling (smugglingslagen) som i samband med införsel till landet av en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för införsel, uppsåtligt bryter mot förbudet eller villkoret genom att underlåta att anmäla varan för tullbehandling. Straffskalan är böter eller fängelse i högst två år.

Den som av grov oaktsamhet begår en gärning enligt ovan angivna lagrum döms för olovlig införsel enligt 7 § första stycket smugglingslagen. Straffskalan är böter eller fängelse i högst två år. Om gärningen är ringa ska den inte medföra ansvar (7 § tredje stycket smugglingslagen).

I förarbetena till smugglingslagen anförs följande beträffande om någon förfarit grovt oaktsamt (prop. 1999/2000:124 s. 84).

I den mån någon skulle undgå ansvar för uppsåtligt brott på den grunden att han inte har känt till en införsel- eller utförselrestriktion, bör han i regel anses ha varit grovt oaktsam genom att inte skaffa sig kännedom om restriktionen. Det är av stor vikt att in- och utförselregleringarna iakttas. Som en allmän utgångspunkt bör därför gälla att det ska kunna ställas ganska betydande krav på att den som avser att föra in en vara till landet eller föra ut en vara härifrån informerar sig om vad som i detta avseende gäller för varan i fråga. Vid kommersiell varutrafik bör kravet kunna ställas än högre. Detsamma bör gälla när det annars är fråga om in- eller utförsel som kan få allvarliga följder.

Av NJA 2003 s. 268 följer att villfarelse eller okunnighet om bakomliggande bestämmelser till smugglingslagen är relevant för frågan om uppsåt eller grov oaktsamhet föreligger. Samtliga brottsrekvisit ska således vara subjektivt täckta. (Se också a. prop. s. 83 f.)

Till ringa brott, som alltså är straffria, hänförs gärningar som begåtts av grov oaktsamhet men som på grund av omständigheterna vid brottet är att bedöma som ringa. Det är främst varornas beskaffenhet och kvantitet som är avgörande. Omständigheterna kring en införsel kan dock vara sådana att brottet ska anses som ett normalbrott, även om brottet enbart med hänsyn tagen till varornas beskaffenhet och kvantitet skulle ha varit att anse som ringa (a. prop. s. 126 och s. 121).

I NJA 2012 s. 281 har Högsta domstolen prövat om ett artskyddsbrott avseende en uppstoppad duvhök var att bedöma som ringa brott. HD betonar att det skyddsintresse som ligger bakom en straffbestämmelse alltid ska vara angeläget vid bedömningen av om ett brott är ringa. Enligt HD måste vid sidan om det bakomliggande skyddsintresset tillmätas betydelse om gärningen innebär att myndigheterna har gått miste om en möjlighet att förhandsbedöma ett förfarande fastän en sådan bedömning är avsedd enligt reglerna (jfr också NJA 2002 s. 607). Som en ytterligare faktor av betydelse anger HD hur allvarlig överträdelsen ter sig i det enskilda fallet samt anför HD att det, när det gäller artskyddsbrott, kan beaktas bl.a. vilken typ av gärning det varit fråga om. HD anför vidare följande.

Försäljning i vinstsyfte framstår då exempelvis som allvarligare än om något sådant syfte inte funnits, handel med djur som jagats ter sig allvarligare än om djuret t.ex. har självdött och överträdelser som utgör engångshändelser är mindre allvarliga än sådana som upprepas eller sker under en längre tid. Beaktas ska dock att även ett saluhållande som i det enskilda fallet ter sig relativt oskyldigt innebär ett stöd för en oönskad marknad och därmed ett incitament för den som vill utnyttja denna marknad för sin vinning.

Vid prövningen av om en gärning är ringa bör samtliga omständigheter beaktas. Det innebär att inte endast objektiva faktorer är av betydelse utan också den grad av oaktsamhet som gärningsmannen har visat (se NJA 2004 s. 164 och NJA 2004 s. 840 II). Slutligen bör därför också beaktas om den åtalade har varit medveten om överträdelsen samt hans eller hennes agerande för att eventuellt få kännedom om vad som gäller.

Min bedömning

De objektiva rekvisiten

Enligt 7 § smugglingslagen döms den som i samband med införsel till landet av en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för införsel, av grov oaktsamhet bryter mot förbudet eller villkoret genom att underlåta att anmäla varan för tullbehandling. Enligt art. 4.2 i Rådets förordning 338/97 får stenkoraller inte införas till EU utan importtillstånd. Av förordningen framgår också att förbudet inte omfattar fossiler.

Jag delar till en början hovrättens slutsats att det, bl.a. genom i målet ingivet yttrande om artbestämning från KL vid Göteborgs Naturhistoriska Museum, måste anses klarlagt att de föremål som omfattas av åtalet är stenkoraller (arterna hjärnkorall och stjärnkorall) och inte fossiler. Det är således utrett att MV anlände till Arlanda flygplats den 12 juni 2014 med 3 920 gram koraller av sorten stenkorall samt att han inte anmälde detta till tullbehandling i samband med införseln från Kuba. MV har inte påstått att han vid den tidpunkten hade ett export- eller återexportdokument beträffande korallerna att visa upp.

Undantaget i CITES-förordningarna avseende personliga tillhörigheter eller hushållsföremål är därmed inte tillämpligt.

Det subjektiva rekvisitet

För att MV ska kunna fällas till ansvar för olovlig införsel måste han ha varit grovt oaktsam i förhållande till de föremål han förde in i Sverige omfattades av införselbud eller särskilda villkor för införsel.

Med grov oaktsamhet avses ofta medveten oaktsamhet, men även omedveten oaktsamhet kan vara grov; exempelvis kan den omständigheten att gärningspersonen inte reflekterat över möjligheten av att ett brottsligt resultat skulle kunna vara följderna av hans eller hennes handlande vara ett uttryck för en fullkomlig likgiltighet inför andras intressen (Andreas Anderberg, *Straffbar oaktsamhet*, 2015, s. 98).

Som redogjorts för i det föregående framgår av förarbetena till smugningslagen att den som inte känner till en införselrestriktion i regel bör anses ha varit grovt oaktsam genom att inte skaffa sig kännedom om restriktionen. Stränga aktsamhetskrav ställs således på den som vill föra in en vara till landet. Man måste normalt kunna förvänta sig att en utlandsresenär som inhandlat eller påträffat föremål tar reda på vad som gäller såväl för att föra ut föremålet ur landet som att föra in detsamma till Sverige.

MV har uppgett att han uppfattade det som att de föremål han medvetet förde in i Sverige var fossila koraller. Att han skulle ha känt till att fossiler var undantagna importrestriktioner har inte påståtts. MV har vidare uppgett att han kände till att koraller är utrotningshotade, bl.a. till följd av de stigande havstemperaturerna. MV har trots detta inte vidtagit några åtgärder för att förvissa sig om huruvida införselbud råde eller om särskilda införselvillkor var aktuellt. Enligt min bedömning talar det anförda för att MV måste ha varit medveten om att det fanns en risk för att föremålen, eller åtminstone merparten av dem, skulle kunna vara koraller och inte fossiler samt att förbud mot eller villkor för införsel av nästan fyra kilo koraller kunde föreligga. I vart fall borde MV ha förstått att föremålen var koraller och att införselbud råde. Genom att exempelvis kontakta svenska myndigheter (exempelvis Tullverket eller Jordbruksverket) hade han relativt snabbt och enkelt kunnat få kännedom om vad som gällde beträffande de aktuella föremålen. Inget har framkommit i målet som tyder på att han inte skulle ha haft förmåga eller tillfälle att före inresan till Sverige ta reda på vad som gäller beträffande införsel av nästan fyra kilo koraller, oavsett om han kan ha trott att åtminstone vissa av korallerna var fossiler. Han hade också både förmåga och tillfälle att avstå från att införa korallerna till Sverige för det fall han inte skulle kunna få något svar på frågan om införselrestriktioner var aktuellt. Några omständigheter som skulle ursäka hans okunnighet om regleringen eller hans underlåtenhet att anmäla korallerna till tullbehandling föreligger inte. Enligt min bedömning står till följd av det

sagda klart att MVs agerande innebär ett så stort avsteg från det helt aktsamma att det måste anses som grovt oaktsamt.

Ringa brott?

Nästa fråga är om gärningen ska bedömas som ringa och därmed vara fri från ansvar. Vid bedömningen av om en gärning är ringa bör, som Högsta domstolen angett i NJA 2012 s. 281, samtliga omständigheter beaktas, såväl objektiva som subjektiva. Av betydelse är också de intressen som avsett att skyddas genom straffbestämmelsen samt, vilket framgår av förarbetena till smugglingslagen, varornas beskaffenhet och kvantitet.

Syftet med CITES-förordningarna är att skydda arter av vilda djur och växter och säkerställa deras bevarande genom kontroll av handeln med dem. Stenkoraller skyddas av regleringen eftersom dessa bedöms kunna bli utrotningshotade utan en strikt reglering av handeln. I IUCN:s rödlista anges stenkoraller vara livskraftiga, men samtidigt påpekas att det finns flera hot mot dem. Den globala rödlistan har dock inte någon koppling till den straffrättsliga regleringen i smugglingslagen och CITES-förordningarna. Annat är inte visat i målet än att det varit fråga om döda och skadade koraller som MV hittat på stranden samt att han inte haft något kommersiellt syfte med införseln till Sverige. Det har å andra sidan inte varit fråga om någon enstaka korall eller ens mindre mängd, utan om nästan fyra kilo stenkorall. Några ursäktande omständigheter för MV för att han inte tagit reda på gällande reglering eller för att han underlåtit att anmäla föremålen för tullbehandling finns inte. Att MV eventuellt hade kunnat få ett importtillstånd bör inte tillmätas någon betydelse eftersom han, genom sitt agerande, undgått den kontroll och förhandsbedömning som krävs från myndigheternas sida för att erhålla exportdokument eller importtillstånd. Vid en samlad bedömning av relevanta omständigheter, och med särskilt beaktande av mängden koraller, anser jag att gärningen inte kan bedömas som ringa.

Sammanfattningsvis ser jag inte skäl till ändring av hovrättens dom.

Prövningstillstånd

Prejudikatdispens

Enligt 54 kap. 10 § första stycket 1 rättegångsbalken får prövningstillstånd meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens). För att bevilja prövning enligt denna punkt krävs alltså att ett avgörande av Högsta domstolen blir av generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar. Den enskildes intresse av att få till stånd en prövning i Högsta domstolen kan alltså inte föranleda prövningstillstånd på denna grund (Fitger, Rättegångsbalken, s. 54:26).

Enligt de åklagare som arbetar med miljömål uppstår sällan tillämpningsproblem i mål om brott mot artskyddet när det gäller det subjektiva rekvisitet respektive under vilka förhållanden ett brott ska bedömas som ringa och därmed vara fritt från ansvar. Tillräcklig ledning finns oftast att hämta i bl.a. förarbetsuttalanden till smugglingslagen samt framstår praxis som tämligen enhetlig. Som anförs ovan ställs stränga aktsamhetskrav på den som vill föra in en vara eller produkt till landet.

Frågor om grov oaktsamhet vid varusmuggling har prövats av Högsta domstolen i bl.a. NJA 2003 s. 268.

Vidare grundar sig oaktsamhetsbedömningar på omständigheter som är mer eller mindre unika för varje händelse, varför en prövning i Högsta domstolen riskerar att inte få någon betydelse utanför själva målet.

Det finns inte något avgörande från Högsta domstolen om när olovlig införsel av artskyddade djur eller växter är att anse som ringa brott. Högsta domstolen har dock i NJA 2012 s. 281 angett vissa riktlinjer för när ett artskyddsbrott är att bedöma som ringa. Dessa riktlinjer bör kunna tillämpas när det gäller brott mot CITES-förordningarna, oavsett om det är fråga om artskyddsbrott enligt miljöbalken eller olovlig införsel av artskyddade djur och växter enligt smugglingslagen.

Enligt min bedömning råder i detta mål inte någon tvekan om att MV har förfarit grovt oaktsamt liksom att hans gärning, med hänsyn till främst den stora mängden stenkorall, inte kan bedömas som ringa.

Med anledning av det ovan anförda anser jag att en prövning i Högsta domstolen av nu aktuella frågor inte skulle vara av vikt för ledning av rättstillämpningen.

Mot denna bakgrund kan jag inte tillstyrka att Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd i målet.

Bevisuppgift

Jag ber om att få återkomma med bevisuppgift för det fall Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd i målet.

Kerstin Skarp

Hedvig Trost

Kopia till:

Utvecklingscentrum Malmö

Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål i Östersund (AM-154504-14)